

14.2.2025

kirjaamo.stm@gov.fi

Asia: Lastensuojelun poikkihallinnollisen asiantuntijaryhmän valmistelu VN/5997/2024

Taustatiedot

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama poikkihallinnollinen ryhmä on valmistellut ehdotukset vakavasti päihteitä ja väkivaltaa käyttävien ja rikoksia tekevien alaikäisten nuorten integroidun ja suljetun kuntoutuspalvelun perustamisesta sekä säädösmuutoksista, joilla voidaan puuttua lasten luvattomiin poisaoloihin lastensuojelulaitoksista. Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt työsuojeluviranomaisen kirjallisia näkemyksiä valmisteluun liittyen 14.2.2025 mennessä. Työsuojelutarkastaja on käynyt 7.2.2025 järjestetyssä kuulemistilaisuudessa esittelemässä suullisesti työsuojeluvalvonnassa esille tulleita valvontahavaintoja lastensuojelun valvonnasta.

Työsuojeluviranomaisen esille nostamia työsuojelunäkökulmia lastensuojelun valvonnasta

Työsuojeluvalvontaa on suunnattu kaikilla työsuojelun vastuualueilla lastensuojelulaitoksiin viime vuosien aikana. Tässä yhteenvedossa on huomioitu kaikkien vastuualueiden valvontanäkemyksiä.

Väkivalta ja sen uhka näkyy lähes päivittäin lastensuojelulaitoksissa työskentelevien työntekijöiden arjessa. Lastensuojelulaitoksissa on tunnistettu melko hyvin väkivallan uhka ja siihen on varauduttu, mutta lasten ja nuorten lisääntyneet päihde – ja mielenterveysongelmat tuovat työhön erilaisia työturvallisuusriskejä, joiden rajoittamiseen käytännössä on vain marginaaliset mahdollisuudet.

Työntekijöiden työturvallisuudesta huolehtimista riittävällä tasolla vaikeuttavat muun muassa lasten ja nuorten itsemääräämisoikeuteen ja yksityisyydensuojaan liittyvät lainsäädännölliset seikat, jotka estävät tai vähintäänkin hankaloittavat työnantajan varautumista, mahdollisuutta ennaltaehkäistä vaaratilanteiden syntymistä sekä erilaisia rajoitustoimenpiteitä. Lasten ja nuorten yhteydenpidon rajoittamisen puute lastensuojelun ulkopuolelle mahdollistaa luvatta poistumisen suunnittelua ja toteuttamista sekä päihteiden hankkimista. Lastensuojelulaitosten työntekijöiden toimivaltuuksien puute on tullut esille valvonnassa keskusteltaessa työpaikoilla lasten ja nuorten henkilötarkastuksista. Vaikka yksikössä tehtäisiin hyvät varautumisjärjestelyt fyysisen ympäristön turvallisuuden varmistamiseksi ja väkivallan uhan hallitsemiseksi, jää asiakkaiden hallussa olevista esineistä silti varteenotettava turvallisuusvaara työpäikälle ja siten koko yhteisöön (joka on myös lasten koti).

14.2.2025

Kameravalvonta on nykyisin kielletty lastensuojelulaitosten niissä tiloissa, joissa se oli aikaisemmin mahdollista, kuten laitosten yleisissä tiloissa. Tämän muutoksen koetaan aiheuttavan haasteita muun muassa kuormituksen ja väkivallan uhan hallinnan näkökulmista sekä työntekijöille että nuorille. Nuoret kokevat, että toisen nuoren taholta tuleva väkivallan uhka saatiin hallintaan paremmin ja oikea-aikaisesti, kun käytössä oli kameravalvonta. Työntekijät kokevat, että kameravalvonta tuki heidän työnsä hallintaa ja työturvallisuutta, etenkin yöaikaan, kun henkilökuntaa on vähän. Kameravalvonnan puutteen yhteys ja merkitys lasten ja nuorten luvatta poistumisiin lastensuojelulaitoksista sekä niiden huomaamismahdollisuuksiin riittävän ajoissa, on hyvä huomioida luvatta poistumisia tarkasteltaessa.

Lastensuojelulaitosten sijainnilla on merkitystä siihen, kuinka nopeasti lisäapu tulee/pääsee tarvittaessa paikalle. Työsuojeluvalvonnassa on tullut esille kokemuksia siitä, että jos häiriötä tai tilanteiden eskaloitumista tapahtuu tai laitoksessa on väkivaltaisia nuoria, niin lisäapua tarvittaessa, on avun saapumisessa paikalle merkittävää viivettä. Viive heikentää esille tulleen tilanteen hallintaa, lisäten työntekijöiden turvattomuutta työssä. Valvonnassa nähdään tärkeänä, että lisäavun saamisen turvaamisesta työpaikoille tulee huolehtia. Työnantajan tulee varmistaa työntekijöiden tosiasialliset mahdollisuudet avun hälyttämiseen, keinot lasten ja nuorten häiriötä aiheuttavan toiminnan rajoittamiseen sekä työntekijöille osoitettava tuki talon sisältä ja ulkopuolelta erilaisissa häiriötilanteissa.

Työsuojelutarkastuksilla väkivallasta ja sen uhasta keskusteltaessa työturvallisuuden riskitekijöiksi ovat nousseet lastensuojelun sijoitusyksiköistä luvatta poistuminen, poistumistilanteen hallinta, poissaoleminen ja poistuneen lapsen tai nuoren palauttaminen yksikköön. Asiakkaan poistumistilanteet itsessään voivat aiheuttaa, ja ovat aiheuttaneetkin, vakavan väkivaltaisen teon kohteeksi joutumisen tilanteita sekä työntekijöille että yksikön muille lapsille ja nuorille. Lapsen tai nuoren noutaminen ja/tai kuljettaminen sijoitusyksikköön on työvaihe, jossa ei työturvallisuusnäkökulmia ole kattavasti huomioitu. Lastensuojelussa työskentelevät työntekijät kokevat, että lastensuojelullisissa tilanteissa poliisin virka-apua ei ole riittävästi saatavilla, vaan vastuu mahdollisesti väkivaltaisesta käyttäytyvän lapsen tai nuoren kuljettamisesta jää pääosin sijoitusyksikön työntekijälle.

Työsuojeluvalvonnassa tulee esille, että poliisien virka-avun käyttöä kaivataan eskaloituneissa tilanteissa, joissa esiintyy väkivaltaa sekä luvatta poistumisen tilanteiden eri vaiheissa. Poliisin toimintaa koetaan rajoittavan se, että kyseessä on alaikäisiin lapsiin ja nuoriin liittyvät teot ja tapahtumat, joiden hallinta koetaan pääasiassa olevan lastensuojeluyksikön asiantuntijoiden vastuulla.

Sosiaalityön näkökulmasta tärkeät kodinomaiset tilat voivat vaikeuttaa työturvallisuuden hallintaa. Työnantajan haasteena on työturvallisuuden näkökulmasta saada luvattomat poistumiset ennalta estettyä kodinomaisissa yksiköissä sekä ennalta ehkäistä ja hallita väkivaltatilanteita sekä niiden eskaloitumista. Tilojen suunnittelussa tulisi huomioida lasten ja nuorten tarpeiden lisäksi työntekijöiden työturvallisuus.

14.2.2025

Moni työsuojeluun liittyvä epäkohta liittyy lastensuojelun henkilöstöresursseihin ja/tai henkilöstön ammattipätevyyteen liittyviin kysymyksiin. Näihin resurssi- ja pätevyyskysymyksiin työsuojeluvälivonnassa emme ole toimivaltaisia ottamaan kantaa, mutta tunnistamme niiden vaikutukset työyksikön työsuojelu- ja -turvallisuustasoihin. Henkilöstön vaihtuvuus vaikuttaa työyksiköiden työhön perehdytyksen toteutumiseen ja vastuiden jakautumiseen sekä tasapainoa lasten ja nuorten elämään tuovan jatkuvuuden kokemuksiin. Työsuojeluvälivonnassa henkilöstön osaamisen taso ja toimivuus tulevat aina arvioitaviksi työssä esiintyvien erityistilanteiden, kuten väkivalta- tai luvatta poistumisen tilanteiden ja niiden käsittelyjen kohdalla.

Millaiseksi tulevaisuuden haastavien lasten ja nuorten laitospalvelu tai hoitotapa tuleekaan muodostumaan, niin työturvallisuuden hallinnan näkökulmasta mikään lainsäädäntö ei saisi estää työnantajan riittäviä edellytyksiä huolehtia työntekijöiden työturvallisuudesta, hyödyntäen erilaisia apukeinoja ja toimintatapoja.

Ylitarkastaja Ulla Arvo

Johtaja Eerik Tarnaala

Jakelu kirjaamo.stm@gov.fi

Tiedoksi Etelä-Suomen aluehallintovirasto, työsuojelun vastuualueen kirjaamo

Tämä asiakirja ESAVI/3801/2025 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAVI/3801/2025 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Arvo Ulla Maija 14.02.2025 10:46

Ratkaisija Tarnaala Eerik 14.02.2025 10:50